

ENTREVISTA AMB PERE PORTABELLA

«En política sempre he estat disponible»

De moderador de plataformes polítiques en el franquisme a moderador d'una classe política dividida. Pere Portabella, «senyor Danone», intel·lectual refinat, cineasta avantguardista, sintetitza la imatge esteticista d'home de món d'orígens privilegiats i de polític compromès amb l'esquerra antidogmàtica.

Blanca Lucas

Més enllà del PSUC i el *suquet*, Pere Portabella ens suggereix aquest espai que hi ha entre la provocació i la tolerància. L'espai físic del color verd de gespa i d'heura del seu mas de Llofriu, dues petites cases de masovers unides, més una altra per a convidats, més allunyada, és una negació de la idea de *jet set* que acostumem a rebre de les cròniques estiuenques d'altres indrets del territori de l'estat. L'ostentació barroera esdevé un bon gust per l'harmonia i la simplicitat aparent.

Al capvespre, a la gespa del seu jardí, on l'endemà contemplarem el *cocktail-suquet* d'una classe política i intel·lectual molt diversa, Pere Portabella s'integra al marc amb la seva aparició desenfadada i amb l'actitud hospitalària que tant el caracteritza.

«Això ja funciona sol —diu—. El Pitu (l'entranyable cuiner del suquet, un ferrer jubilat de Palau Sator), l'electricista, ja hi ha uns plànols per les llums des de fa anys. Tot funciona sol».

—¿Des del 1976, oi?

—Al 1976, amb la mort de Franco surt a la llum pública, però jo ja havia tingut aquí algunes trobades amb amics, però no havia interessat (estàvem en la clandestinitat) que se'n parlés. L'any 1976 vam fer aquest suquet obert, amb el Raventós, el Guti..., unes quinze persones. L'any 1977 ja comença a venir més gent. És clar, amb la meua activitat de senador i després, de diputat, i amb la gent que ve per aquí, com que conec tothom, els vaig anar convidant i cada any ha anat creixent, fins a ser 150 persones, que ens reunim ara. En un principi van ser polítics. Jo, com que practico la tolerància, tinc molt bons amics de tots colors, i els he anat convidant d'una manera natural. En el món de la cultura també tinc bons amics que han estat pintors, escultors i escriptors. El que jo he fet és, senzillament, deixar-me portar per la simpatia i les amistats. Però la veritat és que ja he hagut de posar el fre. Hi ha molts amics que m'agradaria que hi fossin, per exemple els coguionistes de la meua pel·lícula i d'altres, que ja no puc convidar. És impossible.

—Sr. Portabella, si li sembla, anem una mica als orígens de tota aquesta barreja. Per començar, ¿quin tipus d'educació va rebre vostè, religiosa o laica?

El suquet de peix '89

Blanca Lucas

A bans que comencin a arribar els convidats, *Pere Portabella*, preocupat per unes rauxes de vent que comencen a bufar, s'acosta a la parada del *Pitu* i li diu: «¿Què, Pitu, s'entaularà el vent?». El *Pitu*, enmig de 100 quilos de peix fresc, entre rap, rascassa, sèpia i gamba, al darrere de les vuit immenses cassoles que couen un sofregit de ceba i tomaca, respon: «Avui aguantarem, però demà baixarà la tramuntana». «*Pitu* —li demanem— ¿quantes persones l'ajuden?». «Som sis cuinant. Entre tots ho farem tot».

El més puntual és *Xavier Rubert de Ventós*, el del català a Europa, que s'acosta efusivament a *Portabella* tot dient-li: «*Pedro*, cuánto tiempo». De seguida, arriba *Pasqual Maragall* amb la *Diana*, i és el moment en què les càmeres dels periodistes televisius es posen en funcionament. L'alcalde s'hi posa bé i contribueix al festival tot mostrant dues vistoses corbates sense embolicar que regalarà al *Portabella*, i una immensa carmayola. El *Pitu* ens ho explica: «L'any passat, el senyor *Maragall* no es va quedar a sopar perquè la seva senyora era malalta i jo els vaig omplir una carmayola amb suquet perquè se la mengessin a casa seva. Oh, escolti, no tothom pot estrènyer la mà a un senyor així». Mentrestant, el sofregit segueix el seu curs (després s'hi afegirà la patata) i la sèpia bull en una gran olla d'aigua, la que s'utilitzarà per al suquet.

L'aiguabarreig del personal co-

mença a fer-se evident. *Lluís Racionero*, *Gutiérrez Mellado*, que dona la nota preocupant amb el seu aspecte excessivament pàl·lid i desmollorat. Però apareix també la primera bellesa convidada de la nit: *Mercedes Abad*, la de la *Sonrisa Vertical*, que vesteix una brusa morada i uns pantalons amples, negres. L'eròtica escriptora no es quedarà al suquet, perquè tal com ha fet *Terenci Moix*, que no ha aparegut (per a desgràcia dels periodistes, tan familiaritzats amb els seus *shows*) se n'anirà a *Perelada* a veure la *Medea* de la *Montserrat Caballé*.

Però passa alguna cosa molt important, perquè els focus de totes les càmeres del jardí s'adrecen a un punt determinat on un senyor castellà apareix amb una autèntica bellesa d'uns 30 o 40 anys menys que ell i que llueix una incipient panxeta d'embarassada. Es tracta, és clar, de *Federico de Carvajal* i *Elena Boira*. El president del Senat fa les seves explicacions i acaba per dir que la seva dona és catalana i que ell ja sap dir: «bon dia i bone nit».

Després de l'episodi, *Maragall* fa pràctiques de castellà amb els *Carvajal* i *Trias Fargas*. Altres grupets, els formen *Macià Alavedra*, *Joaquim Nadal*, *Anton Cañellas* i *Carles Sentís*, que es van alternant. Un elegant *Ruiz Giménez* es cansarà aviat i seurà amb un grup de sis senyores.

La rascassa, el rap, la sèpia i les gambes també s'han començat a barrejar, a les cassoles. Els suquets és substànciosos i alguns comentaris, tam-

bé. *Francesc Vicenç*, que no perd el temps, diu a l'*Eduard Punset*: «Del que es tracta és de separar l'*Hortalà* de la direcció del partit». En un altre moment és *Carvajal* qui li diu a *Vicenç*: «Sí, hombre, y después vendrá un valenciano y dirá que no hay traductor de valenciano. Pero en fin...».

Quan arriba *Cullell* amb la seva dona, tots dos amb un aspecte immillorable, morens de vaixell i d'Eivissa, aquest s'acosta a saludar *Pasqual* que, vestit amb un aire estudiantament esportiu (camisa ratllada per fora dels pantalons i bambes blau-marí), diu al *Josep Maria*: «*Caram*, que ben vestit que véns. Vas molt bé, com de Barcelona». La resposta de *Cullell* no es fa esperar: «*Home*, jo vull potenciar-ho, això, quan sigui al calde».

Samaranch és un interlocutor molt disputat. Enraona força estona amb el *Pasqual*, amb qui queda a sopar per al diumenge a la nit, a *Rupià*. Però *Samaranch* és una mica esquerp amb els periodistes, no vol dir massa coses. *Vilarasau*, només arribar, vol fusionar-se amb ell. *Samaranch* parla amb *Gaston Thorn*, en francès, de la unitat dels *Jocs Olímpics* i diu: «Amb les eleccions (anticipades) hi pot haver canvis importants». Però tothom es resisteix a parlar de les eleccions. *Maragall* (que ara parla en castellà amb la *Bibi*) ja ho havia dit, en arribar: «Aquí no es parlarà d'eleccions perquè no hi ha ministres». Només *Macià Alavedra* fa algunes declaracions que no ens interessen massa, sobretot després de sentir el comen-

Samaranch, Gaston Thorn i Portabella.

Cullell i Maragall.

Pàniku

tari que fa a un grup d'amics, que li diuen: «¿Què, ja has dit la veritat?», cosa a la qual ell respon: «No diguis el que penses perquè no ho pagues».

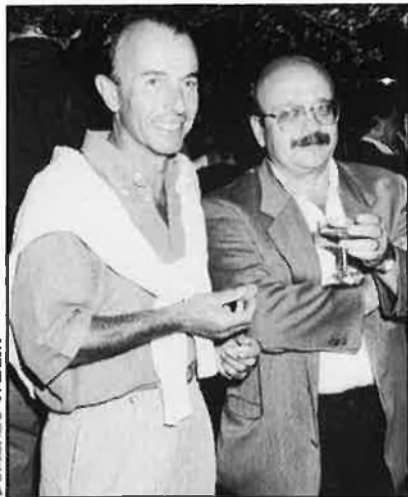
I més cares conegudes: **Santiago Dexeus**, **Carlos Barral** amb la seva gorra marinera i el bastó que suporta el seu cos cruixit, **Oriol Bohigas** i **Oriol Regàs**, que arriba a última hora.

I dues belles més: **Carolina**, la jove filla de Pere Portabella, molt bonica, i la descarada bellesa de **Carme Elias**, elegant amb la voluptuosa brusa verda i pantalons amples i xal negres, que destaquen el blanc tan de moda en el rostre de les actrius.

I els més seriosos, les esquerres: **Vázquez Montalbán** i **Rafael Ribó**, com una mica incòmodes d'exhibir-se davant els periodistes enmig del festival.

Tot és controlat. La picada d'ametlles, fetge de rap, alls i safrà s'afegeix al xup-xup del suquet. La barreja és completa. El Pitu contempla el prodigi una vegada més: vuit cassoles de suquet a punt de servir, en el seu punt, a 150 persones molt importants. O potser no són tants aquest any. Les absències més importants: **Maria Macià**, malalta; **Enrique Múgica**, ingressat per accident a la Residència Alvarez de Castro, de Girona; el **Guti**, el **Terenci**, **Maruja Torres**, **Josep Benet**, **Roca Junyent**...

I una cara nova: **Leopold Pomés**, publicista i home de cinema. Voldríem que ens fes la pel·lícula del sopar. □

DOMÈNEC UMBERT

Dexeus i Vázquez Montalbán.

DOMÈNEC UMBERT

Elena Boira i Carvajal.

DOMÈNEC UMBERT

Vilarasau i Samaranch.

—Uf, jo vaig ser educat als escolapis de Barcelona, que eren uns perfectes indocumentats. Era gent intolerant, revanxista, sectària. Utilitzaven el mètode de la memòria en lloc d'utilitzar el discurs conceptual. Eren, a més, repressius. He tingut una mala educació, i al mateix temps burgesa. Tot això, a més de la família. L'educació a casa meua ha estat catòlica.

—¿I, per què les esquerres? ¿Quin va ser el procés?

—No es tracta de dividir l'adscripció política per classes, sinó que és una qüestió de concepció. És una presa de consciència de quina concepció tens de la societat i, per aconseguir-la, veure en quina direcció vas, i amb qui et trobes solidàriament per anar-hi. Jo he tingut una concepció democràtica-socialista, per entendre'ns, i és clar, em trobo la gent, l'esquerra, que va en aquesta direcció.

El meu compromís polític comença una mica tard. Jo he entrat en la política a través de les avantguardes artístiques. Els meus amics van ser Brossa, Tàpies, Ponç, Chillida, Antonio Saura. En aquell moment encara no sabia gaire què fer. Vaig estar a punt de ser escultor. Però a través de les avantguardes artístiques, diguem-ne a través del que és la subversió dels codis i dels llenguatges que qüestionaven els convencionalismes i el formalisme tradicional, per decantació, només que tombant-me una mica, la meua mirada crítica va ser capaç, no només de veure, sinó de llegir i vaig prendre una actitud crítica contra tot el que suposava la dictadura, el silenci, la manca de llibertat d'expressió. Aquest va ser el procés.

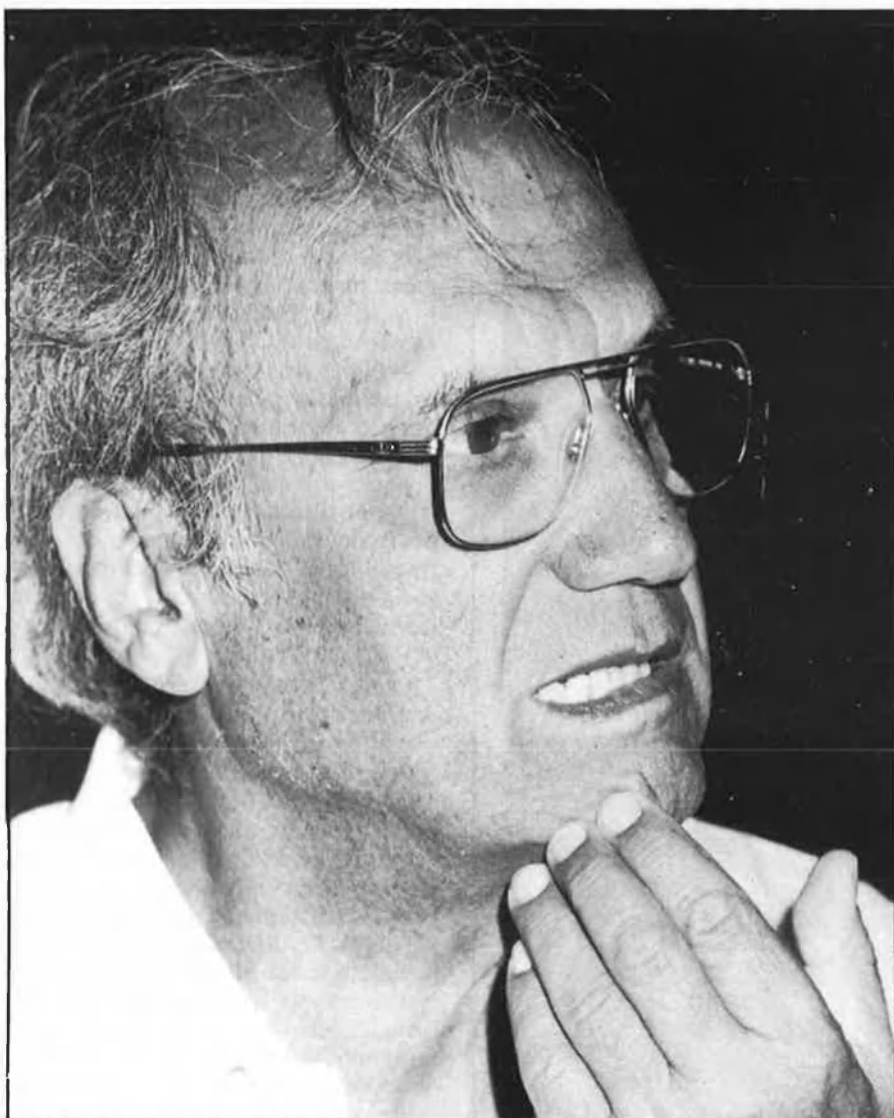
—Vostè parla d'avantguardes artístiques, després vindria el cinema amb l'Escola de Barcelona i aquella gauche divine que fonamentalment integraven arquitectes i cineastes. ¿Fins a quin punt la seva mirada crítica no es va sentir atreta, sobretot, pel fort component estètic d'aquests moviments?

—En primer lloc hauríem d'entendre que l'estètica no és incompatible amb una actitud compromesa, inclús radical. Però sí que és cert que era un moment de revolució social i cultural general. Hi havia el Che Guevara, el Maig del 68... Això és va aplicar també a l'art. En aquell moment es qüestionava tot, jo mateix vaig fer cinema *underground*, també. L'estètica de vegades té un to pejoratiu, però jo crec que en la política, en les manifestacions culturals, el fonamental és el llenguatge; de quina manera estructures el llenguatge, expliques les coses, és més im-

DOMÈNEC UMBERT

Ménez i Sentís.

«Com que practico la tolerància, tinc molt bons amics, de tots colors».

portant que el que dius. La *gauche divine* va ser una actitud conscient d'un grup de persones que vam exemplaritzar una actitud de vegades d'escàndol de les relacions personals, amb la manera que fèiem cine o vestíem, en una època gris, anodina, avorrida.

—*Segurament no cal justificar-lo massa, és un moviment prou mitificat. Però això del llenguatge fa pensar en el seu cinema. Després de 12 anys de silenci acaba de fer El Pont de Varsòvia. ¿Quin és el tractament del llenguatge en el seu cinema d'ara?*

—Jo, en cinema, és cert, treballo més sobre el llenguatge i el discurs més abstracte. El treball d'ara és més de síntesi, més depurat, amb una perspectiva d'anys i un sentit més d'espectacle que el d'abans. Jo crec més a fer un cinema de propostes obertes on el llenguatge sigui més important que l'argument, i crec que s'ha de confiar en la capacitat de la mirada de l'espectador perquè ell faci el seu viatge. És

clar, això té el seu risc.

No fa massa anys la gent encara exigia a la pintura que s'entengués. Avui no hi ha ningú que tingui el valor, seriósament, de qüestionar Miró perquè no l'entén. Però, en canvi, en el cine sí i això passa perquè el cinema és una forma d'expressió molt jove, l'última que ha arribat amb els àudio-visuals. I treballar en el llenguatge en cinema és molt difícil per problemes de producció, industrials, de consum. Requereix molta inversió. Bé, ja ho saps, tot això.

—*Sé que vostè ha parlat reiteradament de la necessitat d'un cinema català competitiu. ¿Com es pot generar aquesta infraestructura del cinema?*

—El del cinema és un problema molt fort. Nosaltres no tenim demanda del cinema que es fa, el nostre mercat ja el tenim molt disminuït i pràcticament no en tenim a fora. Per això el cinema necessita subvencions.

—*Vostè sempre havia estat contrari*

a les subvencions institucionals fins ara, amb El Pont de Varsòvia, subvencionada per la Generalitat, el Ministeri de Cultura i TVE.

—Jo sóc contrari a les subvencions perquè el símptoma de salut d'un sector és que no necessiti subvencions. El que passa és que el cinema no té salut i les subvencions són imprescindibles. Anem al que dèiem abans: potser l'única manera és tenir el coratge de llançar un cinema molt nostre, molt lliure, amb formes pròpies, més que anar a buscar de superar models del cinema de fora. I es tracta de fer això, no amb els arguments, sinó amb el llenguatge. Jo crec això.

—*Villaronga, Garay, Huerga, Gue-rín. Sembla que com a productor vostè estaria disposat a apostar per aquests directors. ¿És la nova avantguarda?*

—A mi m'agrada molt fer de productor i crec molt més en aquesta gent que en altres. Sí, aquests són els tios a què s'ha de prestar suport. Sí, les seves afinitats sempre van en aquesta direcció, la gent que està buscant.

—*És un home d'avantguardes, ¿eh?*

—Ah, sí, a mi que no em vinguin amb les coses fetes i acabades; escolta, tu, em fot un neguit que... En canvi, en política joestic per canviar coses.

—*A veure, expliqui'ns això. La seva activitat política s'ha desenvolupat amb algunes oscil·lacions, cine, política, cine...*

—Jo mai he separat el cine de la política, ni he tingut mai una concepció política en el sentit estrictament professional, encara que jo crec que en política fa falta gent professionalitzada. A més, jo he estat sempre políticament al mateix lloc, ¿eh? Des de la no-militància però lligat el PSUC, l'únic partit que tenia, ja en la clandestinitat, un projecte realment nacional i democràtic clar. Però jo no he entès mai la política com una finalitat en ella mateixa, l'he entesa sempre com un compromís cívic. A mi m'ha enriquit molt. A més, té una cosa apassionant i és que et fa conèixer millor a tu mateix i, sobretot, el teu país i la gent que t'envolta.

—*Moderador a l'Assemblea d'Intel·lectuals, a l'Assemblea de Catalunya, senador a les Corts espanyoles, diputat al Parlament de Catalunya i actual membre de la Comissió Política Nacional d'Iniciativa per Catalunya. ¿I a partir d'ara, què? Sembla confirmar-se que les legislatives s'anticipen a l'octubre. ¿Hi anirà, vostè?*

—Això no m'ho preguntis perquè no ho sé. La veritat és que a tots ens agafa... en fi, sort que he acabat la pel·lí-

cula, ja. No, mira, jo sempre en política he estat disponible, inclús en moments difícils. Iniciativa m'ho pot demanar, és clar, però això s'ha de valorar i veure si convé més jo o una altra persona.

—*Sembla que es preveuen unes mesures econòmiques duríssimes. A més, s'ha reconegut que l'augment de salaris d'aquest any és el més baix dels darrers 10 anys. Vostè, que és amic de l'Ochetto, secretari general del PCI, ¿com veu aquestes polítiques d'aliances entre comunistes i socialistes?*

—Sí, sí, això dels salaris és molt fort. Però hi ha d'haver una coordinació mínima entre les forces d'esquerra, comunistes i socialistes, com a estratègia de presa del poder. I això ha de passar de formes diferents, a Itàlia pot passar d'una manera i aquí d'una altra.

—*Aquestes aliances són molt arriscades per als comunistes, ¿no li sembla?*

—Jo crec que la funció dels que estem a l'esquerra dels socialistes és justament de prendre una actitud crítica i el que no podem és fer al revés i dir: «Bé, per evitar el risc, doncs que facin els seus projectes, la seva política econòmica, cultural i social». Per això necessitem créixer nosaltres. Iniciativa. Nosaltres som molt crítics amb ells, però si volem que hi hagi un govern d'esquerres a Catalunya, hem de comptar amb els socialistes.

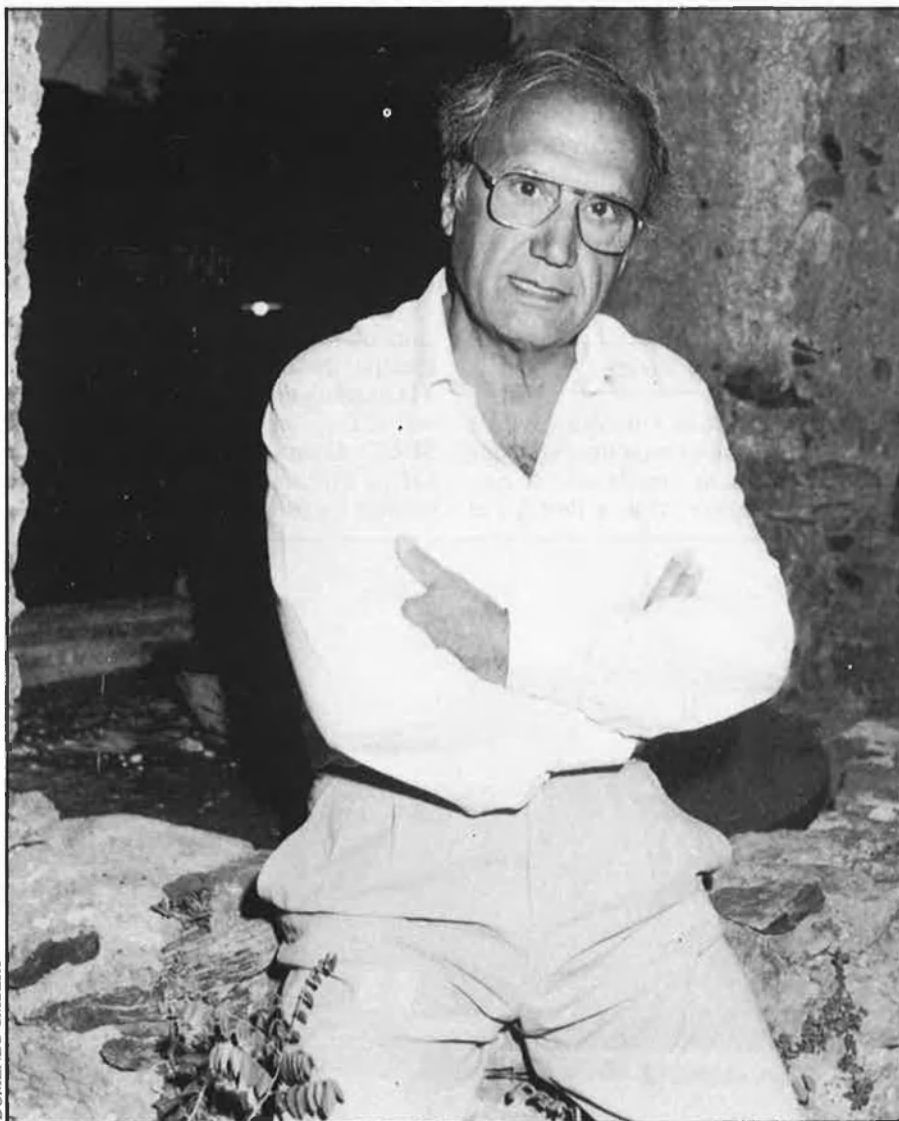
—*Digui'm, senyor Portabella, ¿s'atreviria a fer el seu suquet de peix demà si faltés una setmana per a les eleccions?*

—Ha, ha, pensa que aquest suquet de demà, si s'anticipen de fet, es fa abans d'unes eleccions, i aquí no passarà res.

—*Sí, però encara no ha començat la campanya, i amb aquestes coses que es diuen...*

—Jo crec fermament en la moderació. Jo tinc una certa fama de moderador, però és que la gent s'ha deixat moderar, ¡eh! Mira, jo crec que coexisteixen les dues actituds: de convivència i de competició. Jo crec que en les campanyes és necessari que hi hagi un apassionament i un distanciament. El que no trobo necessari i el que lamento és la degradació del llenguatge, del discurs. Jo trobo que això desprestigia la classe política i el país, i això sí que és injustificable, això no beneficia ningú.

—*Però, a veure, expliqui'ns aquesta pel·lícula de demà. L'intel·lectual té una credibilitat que no té un polític. ¿No li sembla que aquestes vénen a fer un paper? Per exemple, el senyor Carvajal, ¿intervé en alguna conversa*

DOMÈNEC UMBERT

«He tingut una mala educació, i al mateix temps burgesa».

quan s'enraona en català? Al Senat fa com si no l'entengués.

—El senyor Carvajal entén el català. El que passa és que des de Madrid les coses no es veuen amb una comprensió total. I el que passa també és que el fet que es parli el català al Senat no depèn del president del Senat, depèn del consens de les forces polítiques. Ell mateix ho explicarà demà, segurament.

—*Però el fet de retornar escrits sí que implica una voluntat política determinada.*

—Això s'ha d'acabar i sembla que es resoldrà a partir de setembre amb la dotació d'un equip tècnic de traductors que permetin rebre-ho tot i contestar-ho.

—*Tornem al suquet. ¿Com s'asseuen els convidats? ¿Hi ha una disposició per taules o s'asseuen com volen?*

—Mira, l'única persona que jo acompanyo del braç a la taula és Maria Macià, per qui sento un gran res-

pecte per ser la filla de qui és i perquè és una persona encantadora. De la resta de convidats diria que, en un principi, la gent tenia una tendència a buscar-se entre elles per afinitats polítiques, però després es va veure que es divertien molt més barrejant-se. I després, que jo sempre procuro fomentar-ho, això, perquè ja t'ho deia, els rivals no són enemics, escolta, són gent que has de coniar amb ells. A més, aquí hi ha un record tristíssim d'on van portar en el passat les rivalitats polítiques.

—*¿El sabria fer vostè un suquet de peix per a un grup més reduït?*

—No, no. Jo sóc un incapacitat per a la cuina, i a més, no sóc un *gourmet*. Jo menjo molt senzill. A mi el que m'agrada, quan vaig a menjar, és saber amb qui seuré a la taula. Això sí que ho trio bé, és el que m'encanta. Després, ve el menjar i aleshores sí que m'agrada que les coses estiguin bé. El sentit d'aquest suquet és els que vénen, els que hi som. □